

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ З УРАХУВАННЯМ ДИНАМІКИ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

БУТНІК-СІВЕРСЬКИЙ О.Б.,

д.е.н., професор головний науковий співробітник сектору комерціалізації ОІВ
відділу промислової власності та комерціалізації ОІВ Науково-дослідного
інституту інтелектуальної власності НАПрН України, академік АТН України та
академік УАН, завідувач кафедри економіки, обліку та фінансів Інституту
післядипломної освіти НУХТ (м. Київ, Україна)

Становлення та розвиток інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності
**відтворює *інноваційність підприємництва майнових прав інтелектуальної
власності*, яке** виступає як особливий новаторський творчий процес пошуку
та створення нових інноваційних об'єктів права інтелектуальної власності, це
також вид господарювання, спрямований на пошук нових можливостей
зростання інтелектуального капіталу та на комерційне його використання у
встановленому законодавством порядку.

Цей вид підприємництва характеризується особливою поведінкою
підприємців-новаторів, які беруть на себе весь ризик розробки та здійснення
нового проекту виробництва інноваційного продукту/інноваційної продукції з
водночас відповідною фінансовою та технологічною відповідальністю
(інноваційно-інтелектуальній бізнес-проект).

Сьогодні виникає потреба сформувати з позиції **інноваційного
підприємництва майнових прав інтелектуальної власності** підхід до
розвитку інноваційно-активних виробничих та інтелектуальних систем, якою є
інноваційно-інтелектуальна сфера діяльності, яка враховує методичний,
економічний та правовий механізм розвитку.

При цьому, слід враховувати:

по-перше, сучасні технології та технічні рішення не лише відкривають нові можливості комерційного використання інтелектуального капіталу в економіці результатів наукового-технічного пошуку;

по – друге, висувають високі вимоги до організації виробничого-технологічного процесу його освоєння.

Зазначені вимоги стосуються правильного вибору:

форм інноваційного підприємництва **майнових прав інтелектуальної власності;**

рівня кваліфікації творчого та інженерного персоналу підприємств (фірм) та його мотивації.

Формування методико-економіко-правового механізму становлення та розвитку інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності спирається на:

- розширенні просторових меж виробництва;
- прискорення всіх процесів;
- збільшення об'єму інформації;
- науково-технічних знань;
- розвиток техніки та технологій, який спрямовано на розвиток виробництва;
- вибудову нової парадигми багатовимірності, багатоаспектності, безперервності, біфуркаційних процесів та самоорганізації в контексті синергетики;
- зміни чинників розвитку із матеріальних на інтелектуальні.

Особливої уваги слід надати *протидії корупції та тіньовий економіці*, про що мною з проф. Петренко В. О. зазначено в нашій спільній монографії «Тінізація економіки та інтелектуальної економіки як загроза національній безпеці країни та їх детінізація», виданої в НДІ ІВ НАПрНУ у 2020 р. [1].

Особливого значення набуває прослідковування тренду динаміки трансформаційних процесів, що характеризується проявом *інноваційної*

технологічної реструктуризації, яка є розвитком технологічної реструктуризації економіки України.

Тут важливим є формування та реалізація *стратегії інноваційної технологічної реструктуризації економіки*, яка потребує, на нашу думку, передбачення перспективи інвестицій та інтелектуальних зусиль за напрямом:

- прискореного розвитку сучасних інноваційних технополісів;
- різних видів інноваційних техно- та технологічних парків;
- національних транснаціональних корпорацій;
- інноваційних фінансово-промислових груп;
- інноваційних холдингів;

- інноваційних територіально-виробничих комплексів (територіальних кластерів інноваційних технологій), де такі технології розвиваються та поглиблюються.

Це стане суттєвою основою просуванню до нової інтелектуальної економіки, рівня її організації та суттєвого збільшення віддачі національного інтелектуального капіталу.

Привнесення у цей трансформаційний процес *«інноваційності»* спрямовує технологічну реструктуризацію на здійснення якісного кроку, який враховує концентрацію інтелектуальних (наукових та інженерних) зусиль на стратегічному напрямку змін в реальній національній економіці, що може реалізуватись шляхом впровадження методико-економіко-правового механізму становлення та розвитку *інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності*.

Методико-економіко-правовий механізм становлення та розвитку *інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності*, який включає в себе:

- технологічну трансформацію, яка передбачає перехід від технологій, заснованих на матеріальних засобах виробництва, до технологій, заснованих на інформації (інформаційним технологіям);
- розробку, випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій;

- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм;
- фінансування фундаментальних та галузевих досліджень для забезпечення якісних змін продуктивних сил;
- розробку та розповсюдження нових ресурсозберігаючих технологій, призначених для поліпшення соціального і екологічного стану виробництва.

Зазначений механізм суттєво впливає на динаміку трансформаційних процесів в *інноваційно-інтелектуальній сфері діяльності*. Ключовим, зазначають науковці О. А. Гавриш, К. О. Бояринова [2], В.А Денисюк [3], М.А. Прилуцкая, В.Г. Улитин [4], Б.И. Галкин, Т.В. Аксенова [5], та інші, тут є діяльність інноваційно-активних виробничих систем, якими визнаються підприємства та їх об'єднання, а також інші різновиди виробничих формувань (інноваційний центр, технопарк, технополіс, інноваційний бізнес-інкубатор та ін).

Пропонуємо *модель методико-економіко-правового механізму інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності*, яка **вiдтворює у загальному вигляді наступні взаємопов'язані складові:**

- *моделювання процесу формування об'єкта промислової власності;*
- *організацію процесу трансформації інтелектуальної власності;*
- *бізнес-план інноваційного підприємництва **майнових прав інтелектуальної власності;***
- *етапи процесу інноваційного підприємництва **майнових прав інтелектуальної власності;***
- *механізм комерціалізації **майнових прав інтелектуальної власності.***

Кожна складова моделі методико-економіко-правового механізму інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності та інноваційного підприємництва майнових прав інтелектуальної власності може включати наступні дії за змістом:

1. *Моделювання процесу формування об'єкта права промислової власності та введення його у господарський обіг.*

2. *Організацію процесу трансформації інтелектуальної власності в інноваційний продукт/інноваційну продукцію – що є побудова і реалізація проекту інноваційного підприємництва майнових прав інтелектуальної власності за відповідними стадіями інвестиційного проектування, до яких належать:*

Інноваційний підприємницький проект, який охоплює стадію інноваційної підприємницької діяльності науково-дослідних, дослідно-конструкторських установ, як частину загального інноваційного процесу, а саме:

1) пошук і розробка ідей (фундаментальні і пошукові науково-дослідні роботи, відкриття, задуми, пропозиції);

2) здійснення науково дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) (створення дослідного зразка, діючого прототипу, тобто демонстрація реалізації ідей);

3) проведення цілеспрямованої підприємницької науково-дослідної роботи, розробка технологічного процесу та його матеріального забезпечення, що є науково-дослідним підприємництвом.

Цей інноваційний підприємницький проект описує стадію науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в загальному підприємницькому інноваційному процесі.

Інноваційний підприємницький проект охоплює стадії інноваційної підприємницької діяльності підприємств, як частину загального інноваційного процесу, а саме:

1) організацію нового виробництва (мале, велике);

2) випуск нової інноваційної продукції;

3) організація сервісної підтримки нової інноваційної продукції,

Цей інноваційний підприємницький проект описує стадію інноваційної підприємницької діяльності підприємств в загальному інноваційному підприємницькому процесі.

3. *Бізнес-план інноваційного підприємництва майнових прав інтелектуальної власності* – це основний документ, що дозволяє здійснити оцінку та обґрунтувати інноваційного підприємницького проекту. В ньому проводиться опис аспектів майбутнього інноваційного підприємницького проекту, аналізуються проблеми, що можуть виникнути в процесі його здійснення, визначаються шляхи їх рішення.

4. Етапи процесу інноваційного підприємництва майнових прав інтелектуальної власності, які включають:

- 1) вибір варіанту створення нового виробу або нової продукції (на основі діючої моделі, розробки принципово нового виробу або нової продукції);
- 2) генерація і відбір найбільш вдалих ідей створення нового виробу або нової продукції;
- 3) фільтрація (відбір) ідей – виключення непідходящих для подальшого розгляду;
- 4) кінцевий вибір ідеї;
- 5) етап НДДКР і створення конструкторського прототипу;
- 6) інноваційної продукції для дослідження в ринкових умовах;
- 7) реалізація більш масштабних планів:
 - модифікація виробів та їх дрібносерійне виробництво або модифікація продукції та її невелике виробництво, освоєння ринку та його сегментів;
 - визнання, що ідея була помилковою; припинення виробництва;
- 8) зустрічне рішення про випуску нового виробу та його серійне чи його масове виробництво або виробництво нової продукції у великих розмірах.

5. Механізм комерціалізації майнових прав інтелектуальної власності, яким є відтворення руху інтелектуального капіталу з метою отримання прибутку (доданої вартості), а також правове регулювання господарської діяльності з об'єктами права інтелектуальної власності.

Наведена модель методико-економіко-правового механізму інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності та **інноваційного підприємництва майнових прав інтелектуальної власності в окремих її складових на практиці вже використовується, а сам механізм комерціалізації майнових прав інтелектуальної власності має розповсюдження в діяльності виробничих формувань при здійсненні інноваційної діяльності в реальній економіці країни з різною активністю та правовим забезпеченням.**

Слід відмітити, що прискорення розвитку методико-економіко-правового механізму становлення та розвитку *інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності* характеризується за напрямом результативності та ефективності.

В умовах трансформаційних процесів інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності та інноваційно-активних виробничих та інтелектуальних систем можливе залучення інноваційного фінансового інституту краудфандінгу ([англ. Crowdfunding](#), crowd — [«громада, гурт, юрба»](#), funding – «фінансування»), який розглядають як інструмент фінансування проектів шляхом відкритого заклику на основі матеріальної чи моральної зацікавленості потенційних спонсорів (використання інтернет-платформ, що поєднує кредиторів та позичальників; переважання малих та середніх підприємств серед його учасників тощо).

Результативність показує ступінь досягнення проголошених цілей механізму, а саме наскільки результати наблизилися до задекларованих завдань. Ефективність показує співвідношення між витратами на здійснення механізму та досягнутими результатами, який може вимірюватися як у натуральних показниках (продуктивність праці, фондоозброєність, фондодіддача тощо), так і у вартісних (якщо можлива грошова оцінка всіх витрат і результатів).

Підсумовуючи зазначимо:

- трансформаційний процес *«інноваційності»* спрямовує технологічну реструктуризацію на здійснення якісного кроку, який враховує концентрацію

інтелектуальних (наукових та інженерних) зусиль на стратегічному напрямку змін в реальній національній економіці;

- прискорення розвитку методико-економіко-правового механізму становлення та розвитку інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності та **інноваційного підприємництва майнових прав інтелектуальної власності** враховується за напрямом результативності та ефективності;

- в умовах трансформаційних процесів інноваційно-інтелектуальної сфери діяльності та **інноваційного підприємництва майнових прав інтелектуальної власності**, запропоновано розвинути інноваційний фінансовий інститут краудфандінг, який розглядається як інструмент фінансування проектів шляхом відкритого заклику на основі матеріальної чи моральної зацікавленості потенційних спонсорів.

Список використаних джерел

1. Тінізація економіки та інтелектуальної економіки як загроза національній безпеці країни та їх детінізація: монографія / О.Б. Бутнік-Сіверський, О.П. Петренко /за наук. редакцією д.е.н., проф. Бутнік-Сіверського О.Б.; НДІ інтелектуальної власності НАПРНУ. К. : Видавництво ТОВ НВО «Інтерсервіс», 2020.- 108 с.

2. Гавриш О. А. Диференціація промислових підприємств як інноваційно функціонуючих виробничо-економічних систем / О. А. Гавриш, К. О. Бояринова // [Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут"](#). - 2015. - № 12. - С. 417-424. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2015_12_61.

3. Денисюк В.А. Инновационно-активные промышленные предприятия: методология, показатели в Украине, задачи развития / В.А. Денисюк // Проблемы и перспективы инновационного развития экономики. Материалы десятой международной научно-практической конференции по инновационной деятельности. Киев–Симферополь–Алушта, 2005. –С. 57–66.

4. Прилуцкая М.А. Позиционирование высокотехнологичных производств в современной экономической системе России / М.А. Прилуцкая, В.Г. Улитин // Проблемы экономики и управления нефтегазовым комплексом. –2010. –№ 12. –С. 16-19.

5. Галкин Б.И. Особенности определения цели деятельности наукоемких предприятий для модернизации их потенциала / Б.И. Галкин, Т.В. Аксенова // Организатор производства. –2011. – № 3. – С. 44-49.